

Ковтун О.А.,
доктор економічних наук, кандидат педагогічних наук,
доцент, проректор з міжнародних зв'язків
та проєктної діяльності, доцент кафедри економіки
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ЕКОНОМІЧНІ ВТРАТИ ВІД РУЙНУВАННЯ СИСТЕМ ВОДОПОСТАЧАННЯ

Російська агресія на території України спричинила безпрецедентні руйнування природного середовища, що проявляється у значному знищенні екосистем та масштабному забрудненні повітря, ґрунтів і водних ресурсів. За даними Державної екологічної інспекції України [1], з початку повномасштабного вторгнення сума завданих довкіллю збитків становить 6,01 трлн грн, зокрема значні збитки були завдані через забруднення та засмічення водних ресурсів на 117,8 млрд грн.

Принагідно слід зазначити, що обсяг руйнувань водної інфраструктури безпосередньо впливає на економічну стабільність домогосподарств та підприємств, адже водопостачання є критичною складовою життєдіяльності населення та виробничих процесів. Тому оцінка економічних втрат у контексті відновлення водних ресурсів є важливим аспектом управлінських рішень у сфері сталого розвитку та відбудови країни.

Станом на вересень 2025 року лише 68% населення України мали доступ до централізованого водопостачання, що залишило приблизно 1,7 мільйона дітей без безпечного доступу до питної води. У сільській місцевості диспропорція є ще більш критичною – лише 26% населених пунктів забезпечені централізованим водопостачанням порівняно з 97% міст [2].

Примітно, що третина всіх зразків питної води в Україні не відповідає національним стандартам. Для порівняння, країни ЄС, такі як Німеччина, повідомляють лише про 0,1% невідповідності, тоді як Австрія зберігає 1,0% [2]. Відтак, представлені показники дозволяють принагідно оцінити масштаби проблеми та підкреслюють нагальну потребу у модернізації систем водопостачання для досягнення відповідності міжнародним стандартам безпеки води. Доцільно відзначити, що низький рівень доступу до безпечної води створює передумови для соціально-економічних ризиків, включно зі зростанням витрат домогосподарств на

альтернативні джерела води та обмеженням виробничих потужностей аграрного та промислового секторів. При цьому, аналіз поточної ситуації свідчить про необхідність комплексних інвестицій у відновлення та модернізацію водної інфраструктури, що має стратегічне значення для економічної безпеки держави та зменшення негативного впливу на екосистеми.

Військові дії істотно інтенсифікували процес деградації інфраструктурних систем, що вже перебували у критичному стані. За наявними даними [2], масштаби руйнувань охоплюють близько 39,7 тис. км водопровідних мереж, тоді як сукупні економічні втрати сектору оцінюються на рівні 4,6 млрд дол. США. З огляду на це, ситуація в Україні демонструє безпрецедентний рівень ушкоджень, що зумовлює потребу у комплексному аналітичному переосмисленні механізмів відновлення інженерних систем.

У ширшому аналітичному контексті порівняння промислового та аграрного секторів демонструє суттєву відмінність у характері водокористування: аграрна сфера характеризується переважно споживанням природної води у незмінному стані, тоді як промисловість спричиняє значно вищі обсяги забруднених відходів. Зафіксовані розбіжності у профілях водокористування галузей, зокрема різний рівень навантаження на природні ресурси та обсяги формування забруднених стоків, створюють важливу аналітичну основу для подальшого розгляду інфраструктурних обмежень у секторі водопостачання. У цьому сенсі доречно акцентувати увагу на тому, що вразливість водних систем посилюється через різноспрямовані галузеві потреби, а також через критичний стан базових об'єктів водної інфраструктури, який визначає здатність економіки забезпечувати стабільне та безперебійне водопостачання. Саме в такому контексті аналіз технічної зношеності систем питного водопостачання та її наслідків для функціонування комунального та виробничого секторів є важливим.

Відтак, незадовільний технічний стан систем питного водопостачання зумовлює істотне зростання експлуатаційних витрат, що своєю чергою призводить до підвищення собівартості відповідних послуг. За таких умов діяльність підприємств водопровідно-каналізаційного господарства стає збитковою, що спричиняє дефіцит обігових коштів і, відповідно, унеможливорює оновлення основних фондів. Прикметно, що за останні три десятиліття

практично припинено будівництво та введення в експлуатацію нових об'єктів водопостачання, тоді як реконструкція та модернізація наявних споруд і мереж здійснюються вкрай повільними темпами.

У цьому контексті показово, що військова агресія істотно загострила наявні проблеми, спричинивши масштабне руйнування об'єктів водної інфраструктури, критично важливих для функціонування аграрного сектору. До числа найбільш постраждалих елементів належать зрошувальні канали, насосне обладнання та резервуарні системи, загальні пошкодження яких оцінено у 740,2 млн дол. США, тоді як потреба у відновленні протягом наступного десятиліття сягає 10,7 млрд дол. США. Принагідно слід зазначити, що протягом двох років інтенсивність руйнувань у зрошувальному та водному секторах зросла на 95%, що безпосередньо пов'язано з підривом Каховської гідротехнічної споруди 6 червня 2023 року [3].

У світлі цих тенденцій модернізація дренажних і зрошувальних систем має розглядатися як пріоритетний напрям державної політики, тому що їх функціонування визначає продуктивність сільськогосподарського виробництва, а також ступінь антропогенного навантаження на природні екосистеми. Доречно зауважити, що модернізаційні заходи здатні зменшити обсяги пестицидів, які надходять у водні об'єкти, а також підвищити стійкість українських ландшафтів до гідрометеорологічних ризиків, зокрема повеней та посух, у контексті прогресуючих кліматичних змін. Водночас продовження воєнних дій формує додаткові бар'єри для відновлення інфраструктури, підсилюючи невизначеність щодо строків і обсягів відбудови. Показово, що пролонгований характер руйнувань спричиняє кумулятивні економічні втрати, які охоплюють домогосподарський, аграрний та промисловий сегменти, що ускладнює формування довгострокових стратегій водного менеджменту.

Виходячи з проведеного дослідження, варто констатувати, що руйнування водопостачальної та водогосподарської інфраструктури в Україні внаслідок військової агресії призвело до суттєвого зростання економічних втрат у домогосподарствах, аграрному та промисловому секторах, водночас загостривши існуючі диспропорції у доступі до водних ресурсів між міськими та сільськими територіями.

Список використаних джерел

1. Російська агресія вже спричинила екологічні руйнування в Україні більше 6 трлн гривень. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/6fab61dd-28e9-4b18-8b22-ef06f10498a2?lang=uk-UA&title=EkologichniRuinuvanniaVUkraini>
2. Osbert Nicolas. The water we leave behind: securing Ukraine's Climate resilient future. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/blog/water-we-leave-behind-securing-ukraines-climate-resilient-future>
3. The toll of two years of war on water: Damage and needs assessment in Ukraine's water sector. URL: <https://www.eu4waterdata.eu/en/blog-news/34-ukraineneeds-assessment-in-ukraine-s-water-sector.html>